

Posudek magisterské diplomové práce
Ing. Miroslav Andrt:
Efektivní stanovování společenských priorit
aneb
„Priority mají přednost“
Fakulta humanitních studií University Karlovy
katedra sociální a kulturní ekologie, 2007

Úvod

„Demokracie je tak dobrá, jak dobré jsou procesy, které ji zajišťují,“ zní bonmot, který si autor předkládané diplomové práce **Ing. Miroslav Andrt** nepochybně osvojil. Ví také velmi dobře, že dílčím nebo dokonce konečným produktem rozhodovacích procesů by mělo být stanovení priorit; ověřil si také, že tyto procesy v praxi nemají stanovenou žádnou cílenou metodiku, probíhají živelně a intuitivně, jejich účastníci si často nejsou ani vědomi, co priority jsou nebo že jejich stanovení je jejich úkolem, natož aby byl problém stanovování teoreticky uchopen. Proto je volba tématu hodna jednoznačné pochvaly; méně to bohužel platí o celé diplomové práci.

1. Obsahová stránka

Úvod práce je postaven na kontrastu literárně nedokladovaného esejistického vhledu do povahy současné globalizované společnosti a pragmatického pohledu na situaci České republiky, která má možnost získat nemalé prostředky z fondů Evropské unie. Následuje věcně i vtipně formulovaná kritika stanovování priorit: „... chybí srozumitelné strategické a koncepční dokumenty na vyšších úrovních, které by jinak vnesly větší jasno do předpokládaných oblastí rozvoje. ... i když ta která municipalita své priority naformulované má, tak o tom prakticky nikdo neví. (str. 5; někdy ani ona sama, chtělo by se dodat). Souhlasit lze i s názorem, že „stanovování a následné prosazování společenských priorit“ lze označit „za naprosto zásadní nástroj, který posouvá lidské společenství fungující na základě demokratických principů někam dále dopředu a zajišťuje tak jeho rozvoj.“ (str. 5).

V kapitole „Základní východiska a předpoklady“ postuluje autor premisu, podle níž „... v rámci lidské společnosti existují sdílené priority, které jsou nadřazené individuálním zájmům jednotlivců.“ (str. 6); obecně lze souhlasit, přesto zde poněkud chybí alespoň naznačení možné diskuse s neoliberálním paradigmatem. Diskuse ještě hodnější je následující východisko: „... výběr (priorit, pozn. IR) musí být nezbytně předmětem demokratické diskuse všech zainteresovaných aktérů.“ (tamtéž) Je totiž zřejmé, že právě o toto se vede dosti zásadní spor o povaze zastupitelské demokracie, míře participace a mandátu politika. Nicméně jako vstupní předpoklady lze tato a bez potíží i další východiska přijmout, stejně jako následující čtyři účelně formulované výzkumné otázky.

Metodologický postup, uvedený v obecné poloze v následující kapitole, je validní a jeví se slibný. Rešerše, jež by měla směřovat k jakési typologii rozhodovacích procesů, a jejich následné testování, resp. dokonce teoreticky podložený návrh metody stanovování

priorit a jeho ověření případovou studií je jistě dobře vytčený postup i cíl. Práce se tedy logicky člení na část analytickou a aplikační.

Následující definice základních pojmů bývá čtenářsky vděčná a věcně účelná, protože vymezuje nejen pojmy, ale často i autorův postoj a vstupní předpoklady. Přesto nebo právě proto se nelze smířit s tím, že prioritita je v celé práci chápána a definována bez diskuse jednoznačně pouze jako společenský *problém* (např. str. 5, 12–13 a jinde) a nikoli třeba jako žádoucí *cíl* nebo *cílový stav*. Autor si tak nezbytně i odporuje, např. na str. 27, kde je řeč o *rozvojových prioritách* – zřejmě nejde o problémy na cestě k rozvoji, ale o podmínky, jež musí být splněny (což může být *problém*), aby bylo dosaženo (v dané oblasti) rozvoje. Podobně by bylo možné zpochybnit pojetí pojmů strategické plánování, komunitní plánování (proč v přehledu pojmů chybí expertní plánování?), výklad pojmu subsidiarita (zanedbávaný, snad proto, že zdánlivě samozřejmý, leč většinou ne/záměrně nereflektovaný, komplementární rub ne-kompetence státu spočívá přece v jeho výsostné kompetenci a povinnosti v jiných oblastech, kde je nezastupitelný) a další, a to vždy nejen v definiční kapitole, ale v celé práci.

V analytické části práce nalezneme podrobnější výklad rozhodovacích procesů (Andrt, který bývá věrný své škole i „škole“ v doslovném i přeneseném smyslu, zde účelně využívá typologii rozhodovacích procesů podle způsobu jejich vzniku), a dále popis jednotlivých nástrojů ke zkoumání problému a jeho prostředí nebo prostě výchozí rozhodovací situace (SWOT, SLEPTE, scénáře, dotazníkové šetření, multikriteriální analýzy). Až na několik nejasností nebo nepřesností je popis výstižný (Saati nebo Saaty? – viz Fiala, P., Jablonský, J., Mañas, M. Vícekriteriální rozhodování. Praha: VŠE, 2001; v obrázku č. 5 na str. 49 [Fuller nebo Saati] mi chybí v párovém srovnání kritérium č. 4), stejně jako u metod pomocných.

Následující rozhovory s experty, resp. s experty a komunálními politiky, nejsou nezajímavým materiálem, jsou však zcela nedostatečně metodologicky zdokumentovány a popsány. Výtežek se zdá věcně správný a logický, příznačné pro práci, která nachází to, co nalézt chce, je však druhý závěr: práce, která se zabývá stanovováním priorit, asi nemůže neodhalit, že hledaná metoda by měla „vést k **priorizaci**, tj. stanovení pořadí zkoumaných priorit“ – Andrt tak nectěně karikuje vlastní vtipný podtitul „Priority mají přednost“.

Volba nové a dosud takřka neznámé metody PRIOR, přes její náhodnost, by sama o sobě vůbec nemusela být zlá. Andrt se na jejím vývoji a zejména testování částečně podílel, takže využití v diplomové práci je stále ještě na správné hranici legitimacy. Horší je, že kov z rudy nerozsáhlého dotazníku, ale provedeného na velmi reprezentativním počtu celkem 737 respondentů, byl vytěžen nedostatečně a také popis práce je metodicky nedostatečný. Je proto konsekvantní, že i výnos celé práce v „Závěru“ je rozsahem, ale hlavně obsahem pohříchu velmi chudý.

2. Práce s literaturou

Volba literatury budí vážné rozpaky. Na jedné straně uvádí autor relativně málo známé, ale přes popularizační charakter poměrně vydatné a validní tituly (např. Ganguly, 1997), dále tituly v českém prostředí poměrně renomované a osvědčené (Potůček a CESES), na druhé straně stojí tituly přece jen spíše populární a hlavně zastaralé (Stead & Stead, 1998) a konečně úplně postrádám literaturu z oblasti vlastní teorie rozhodování, tedy z teorie systémů nebo kybernetiky (z českého prostředí např. četné práce nebo dokonce skripta Josefa Říhy, zmíněná již publikace Fiala, P., Jablonský, J., Mañas, M. Vícekriteriální rozhodování. Praha: VŠE, 2001) a byť jen jediný cizojazyčný titul! Bohužel není na potřebné úrovni zvládnuta ani „technická“ stránka práce s literaturou – např. i v definici titulního a klíčového pojmu prioritita (a dalších) není zcela zřejmé, jde-li o parafrázi, převyprávění pramene (čemuž

by nasvědčovala absence uvozovek) nebo citaci (čemuž by nasvědčovalo uvedení jediné stránky pramene); (str. 12 a násl.).

Jinak je literatura vcelku dobře strávena, srozumitelně převyprávěna a účelně v textu použita.

3. Formální stránka

Celkem pouhých 79 stran vlastního textu, sestávajících z úzkostlivě odvažovaného počtu znaků na hranici normostrany, představuje skutečně povolené minimum pro diplomovou práci. Na druhou stranu je třeba ocenit bohaté tabulky, grafy a vyobrazení, které přispívají srozumitelnosti textu, stejně jako 4 přílohy. Nechybí seznam obrázků a tabulek, stejně jako zmíněný přehled základních pojmů a anglický abstrakt. Rovněž typograficky je svazek střízlivě a vesměs účelně pro pohodlí čtenáře upraven.

Práce obsahuje spíše občasné překlepy než mluvnické nebo stylistické chyby a neobratnosti, rozhodně však nikoli v nadměrně rušivé míře (jen namátkou a příkladmo: „knteré“ [str. 52], „... byla navržena v praxi dosud neproěřená metody...“ [str. 56]).

Text je psán jednoduchým, přesným, místy vtipným slohem, dobře sleduje jedinou výkladovou linii.

4. Celkové hodnocení

Pro celkové hodnocení práce se přímo nabízí metoda ztracených příležitostí a nenaplněných příslibů. Téma je aktuální a potřebné, strukturace práce je logická, případová studie v podobě testování metody PRIOR slibná, samotný autor je schopen nahradit někdy slabší literární erudici velmi bohatou empirickou zkušeností, což jednak v práci sám uvádí, jednak o tom mohu osobně svědčit, ale hlavně je to i z textu diplomové práce patrné. Možnosti však zůstaly většinou nevyužity, ať už jde o důkladnější teoretickou diskusi nebo o vytěžení empirického materiálu; o nedostatečné literatuře již zmínka padla. Výsledek tak připomíná dobře navržený a sestrojený skelet tvrzení a tezí, který by potřeboval obalit masem hlubšího a podloženějšího diskursu, důkladnější metodologickou dokumentací a pečlivější a hlubší prací se shromážděným materiálem.

Práce tak naplňuje požadavky kladené na magisterské absolutorium v takřka nejmenší požadované míře. Přesto **je** pro ucelenou systemizaci problematiky **možné ji navrhnout k obhajobě** a sledovat, jak a zda diplomant **hodnocení dobře** a hlavně **příděl 5 až 8 bodů** vylepší.

Praha 16. října 2007

PhDr. Ivan Rynda